

Bir çiçekte veya insan bedeninde çalışan zerreler, her birinin ayrı görevi mi var, yoksa bir görevi bitirip başka bir görevde mi çalışıyorlar? Mesela, yaprağın taşekkülünü tamamlayan zerreler, bu defa da çiçeğin taşekkülü için mi harekete geçiyorlar?

Kur'an'-ı Kerim ve onun manevi tefsiri olan Risale-i Nurların sahası fizik değil, metafiziktir. Bilim fizik ile, din ise metafizik ile ilgilidir. Yalnız, din kendi meselelerine delil getirmek için bilimin incelediği kainat kitabından örnek ve misaller takdim eder. Bu da her insanın kavrayacağı ve anlamakta zorlanmayacağı yüzeysel ve tebei bir bakıştır. Yoksa ne Kur'an ne onun tefsirleri kainatı bir fen ilmi derinliğinde ve metodunda incelemeyebilir. Bu sebeple insanın maddi anatomisini inceleyen fen ilimlerinin malumatlarını ve inceliklerini dinden ve onun kaynaklarından istemek ve beklemek yanlış olur.

Kur'an insanın maddi anatomisinden sathi ve tebei bahsederken, insanın manevi cephesinden, yani insanı insan yapan manevi cihaz ve duygularından tafsilat ile bahseder. "*Biz insanın karaciğeri nasıl çalışır, oradaki mekanizma nedir?*" sorusunu Kur'an'dan ve onun tefsirlerinden değil, kainatı inceleyen fen ilimlerinden sorup öğreneceğiz. Ama insanın kalbini, ruhunu, vicdanını, aklını, latife ve duygularını da Kur'an ve onun tefsirlerinden talim edeceğiz.

Üstad Hazretlerin ifadesi ile, delil müddeadan hafi olmamalıdır. Yani tevhidi ispat etmek için getirilen delil, tevhidden ziyade izaha muhtaç olmamalıdır. Delil açık, basit ve sade olursa, herkes istifade eder, ama kapalı ve bilimsel olursa, sadece bilim insanları o delilden faydalanır, ancak ekser avam insanlar ondan faydalanamaz. Burada önemli olan şey, delilin kendisi değil, delilin ispat ettiği netice ve insanların bunu anlamasıdır.

Risale-i Nurların üslubuna dikkatle bakıldığı zaman, herkesin anlayacağı basit ve zahir delilleri gösterir. İnce, anlaşılması zor delillere ise karine, yani ip uçları ile işaret eder. Yani çoğunluğu oluşturan muhatap kitlenin zihni seviyesine, avama göre hitap ediyor, çoğunluğun dışında azınlık olan ehli ilme ise karine ile hitap ediyor.

İnsanların ekserisi avam olduğu için, gayeyi ispat için getirilen delillerin avamın anlayacağı basitlik ve sadelik içinde olması gerekir. Yoksa gaye zahir iken, gayeyi ispat etmek için getirilen deliller hafi ve karmaşık olursa, faydadan ziyade zarar vermiş oluruz. Üstad Hazretleri de aynı şekilde Kur'an'ın metodu olan delillerin herkesin anlayacağı kadar zahir ve basit olması yolunu takip ediyor. Yani tevhide getirilen deliller zahir ve açık olmak zorunda, bilimsel olması gerekmez.

Mesela, kainatta intizamın ispat edilmesi için ille de nötron ve protondan bahsetmek gerekmiyor. Güneşin her gün aynı şekilde doğması yıldızların yerli yerinde olmaları, çiçeklerin o güzel yüzleri de intizama işaret ediyor.

İnsan ve bir çiçeğin bünyesinde çalışan zerrelerin hareket keyfiyetinden çok, onların hareketinden çıkan neticeler ve azim maslahatlar esastır. Yani o zerrenin her adımına sayısız fayda ve hikmetler takılmış. Şuursuz ve iradesiz bir zerrenin bu sayısız fayda ve hikmetleri bilerek takip etmesi veya teşekkürüne mühendislik yapması mümkün ve kabil değildir. Esas olan budur. Yoksa o zerrenin hareket keyfiyeti bilimin alanıdır.